

**Σχετικά με την έναρξη της διαδικασίας σύνταξης του νέου Οργανισμού του
Πανεπιστημίου Κρήτης**

Η. Γεωργαντάς

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης

Τ. Κακλαμάνη

Τμήμα ΦΚΣ

Κ. Τζανάκης

ΠΤΔΕ Παν/μίου Κρήτης

Ε. Φουρναράκη

Τμήμα Κοινωνιολογίας Παν/μίου Κρήτης

Σ' ένα πανεπιστήμιο στο οποίο το ένα τρίτο των πόρων του ετήσιου τακτικού προϋπολογισμού του απορροφάται από το λογαριασμό του ηλεκτρικού, είναι λογικό πολλά βασικά πράγματα αίφνης να μεταπηδούν στην κατηγορία των αγαθών πολυτελείας. Βέβαια, πάντα άρεσε στο νεοφιλελευθερισμό να ηθικοποιεί τη φτώχεια και την εξαθλίωση ώστε να την παρουσιάζει ως πρώτης τάξεως ευκαιρία προκειμένου να σφυρηλατηθούν πιο «υπεύθυνες» συμπεριφορές, εξαναγκάζοντας τα άτομα να βιώσουν την ηθοπλαστική δύναμη της σπάνιδος! Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που στο νεοφιλελεύθερο μενού, ένα άδαιο στομάχι συνδυάζεται άριστα μ' ένα γεμάτο κεφάλι: το έλλειμμα πρωτεϊνών υποκλίνεται μπροστά στην πανδαισία των «ιδεών». Σε μια τέτοια δίαιτα έχει αναμφίβολα μπει και το πανεπιστήμιο μετά το Ν.4009/11· φτωχή σε θεραπευτικές ύλες αλλά πλούσια σε «ιδέες», με την πανεπιστημιακή κοινότητα ν' απολαμβάνει την «αυτοδιοίκηση των πενήτων».

Ένα υποτιθέμενο, όσο και προβεβλημένο, θεσμικό πλεονέκτημα του Ν.4009/11 είναι η δυνατότητα που δίνει στα ΑΕΙ να αυτορυθμίζονται μέσα από Οργανισμούς που συντάσσουν τα ίδια. Λησμονείται όμως να επισημανθεί, ότι έτσι η ευθύνη για συγκεκριμένα καίρια θέματα του δημόσιου και δημοκρατικού χαρακτήρα του πανεπιστημίου μετατοπίζεται από την Πολιτεία στα ίδια τα πανεπιστήμια· δηλ. μεταφέρεται η τελική ρύθμιση και συνεπώς έκβαση πολλών κρίσιμων - και συγκρουσιακών ενδεχομένως - θεσμικών ζητημάτων, στον εκάστοτε συσχετισμό δυνάμεων στο εσωτερικό κάθε πανεπιστημίου. Πέραν όμως αυτού του πολύ γενικού πολιτικού ζητήματος, αυτή η «αυτορρύθμιση» εγείρει και πιο πρακτικά και συγκεκριμένα προβλήματα: εκτός από το γεγονός ότι η σύνταξη του Οργανισμού ενός ιδιαίτερα πολυσύνθετου και εξειδικευμένου φορέα όπως είναι ένα πανεπιστήμιο, απαιτεί και ένα εξίσου εξειδικευμένο νομικό επιτελείο που δεν είναι διαθέσιμο στα περιφερειακά ιδρύματα της χώρας, σύμφωνα με το Ν. 4009/11, η ρύθμιση τουλάχιστον 106 σημείων επαφίεται στον Οργανισμό που θα συντάξει το κάθε ΑΕΙ¹ - εξαιρουμένων βέβαια των οικονομικών θεμάτων (κυρίως στα άρθρα 58, 59, 63), όπου η ηθοπλαστική δύναμη του νόμου της σπάνιδος διατηρεί αδιαμφισβήτητη την πρωτοκαθεδρία της. Ένα από τα πιο προσφιλή μυθεύματα των υποστηρικτών του νέου νομικού πλαισίου ήταν και είναι ότι ο Ν.4009/11 συνιστά ένα κανονιστικό

¹Στο προηγούμενο νομικό πλαίσιο, όπως αυτό οριοθετείται με τους βασικούς νόμους 1268/82, 2083/92, 2517/97, 2530/97, 3549/07, 3685/08, οι διατάξεις που ρύθμιζαν θέματα μέσω του Οργανισμού ήταν ελάχιστες. Τώρα ρυθμίζονται όλα, ακόμα και τα κριτήρια εκλογής σε κάθε βαθμίδα καθηγητή.

κείμενο με αρκετά ή και πολλά προβλήματα που δίνει κάποιες αδέξιες απαντήσεις - σε «υπαρκτά» όμως προβλήματα -, άποψη που καταλήγει συχνά στην εξίσου προσφιλή επωδό ότι ο νόμος επιδέχεται βελτιώσεων. Κάποιες μάλιστα από αυτές τις βελτιώσεις εντοπίζονται στο στάδιο της εφαρμογής και ειδικά στην προβλεπόμενη από το νόμο κατάρτιση του Οργανισμού του κάθε ΑΕΙ. Συχνά μάλιστα, η «στιγμή» της κατάρτισης του Οργανισμού θεωρείται κι ένα είδος προαναγγελθείσας ολοκλήρωσης του μεταρρυθμιστικού πολιτικού προγράμματος για την αναμόρφωση του ελληνικού πανεπιστημίου. Σπάνια όμως επισημαίνεται κάτι που καθίσταται σαφές και με μια απλή ανάγνωση του Ν. 4009/11: ότι χωρίς την ύπαρξη Οργανισμού του κάθε ΑΕΙ απολύτως προσαρμοσμένου στον παραπάνω νόμο, αυτός είναι πρακτικά ανεφάρμοστος και το Ίδρυμα θα (υπο)λειτουργεί αναγκαστικά σε συνθήκες σύγχυσης ή ακόμα και ανομίας. Συνεπώς, η «αυτορρύθμιση» και τα περιθώρια παρεμβάσεων που προσφέρει, είναι ένα σύνθετο ζήτημα.

Όπως όμως και να εκτιμά κανείς τα περιθώρια αυτά, η κατάρτιση του Οργανισμού είναι πράγματι μια πολύ σημαντική στιγμή για το πανεπιστήμιο, καθώς ανοίγει ένα ορισμένο εύρος διαφορετικών δυνατοτήτων, που θα καθορίσουν τη μελλοντική του θεσμική φυσιογνωμία. Η «στιγμή» αυτή φαίνεται πως είναι προ των πυλών στο ΠΚ. Με πρόσφατο έγγραφό της (αριθμ. πρωτ. Πρυτ.394/4-7-13), η Πρυτανεία εκκινεί τη διαδικασία σύνταξης του Οργανισμού του ΠΚ απευθύνοντας πρόσκληση σε συγκεκριμένο κατάλογο αποδεκτών, προκειμένου να συμμετάσχουν στις ομάδες εργασίας που θα αναλάβουν το έργο της σύνταξης του Οργανισμού. Η πρωτοβουλία αυτή είναι σίγουρα κρίσιμης σημασίας. Πολλά είναι τα ζητήματα που θα κριθούν από τις τελικές διατυπώσεις αυτού του κανονιστικού κειμένου, τόσο από πλευράς οργάνωσης της νομικής προσωπικότητας του Ιδρύματος και της ακαδημαϊκής καθημερινότητας των μελών του, όσο και από πλευράς εναρμόνισής του με τις επιταγές του Σύνταγματος². Υπό την έννοια αυτή η σύνταξη του Οργανισμού αποτελεί αδιαμφισβήτητα μια συνολικότερη πρόκληση, η οποία όμως υπερβαίνει τα τεχνικά θέματα που καλείται αρχικώς να ρυθμίσει, καθώς η κρισιμότητα του θέματος έγκειται και στο πόσο ευρύ, ή πόσο περιορισμένο θα είναι το φάσμα του θεματολογίου της ημερήσιας διάταξης για τη σύνταξη του Οργανισμού του ΠΚ.

Τα αρχικά βήματα είναι πάντα καθοριστικά. Ως προς τη μεθοδολογία που η Πρυτανεία του ΠΚ ακολούθησε εκκινώντας τη διαδικασία σύνταξης του Οργανισμού, προβαίνουμε σε δύο αρχικές διαπιστώσεις:

1) Η διαδικασία ξεκίνησε με αποκλειστική πρωτοβουλία της Πρυτανείας χωρίς καμία ενημέρωση της Συγκλήτου πριν, κατά, ή μετά την τελευταία της συνεδρίαση στις 4-7-13 (την ίδια ημέρα που εστάλη και το ανωτέρω έγγραφο).

2) Η ομάδα αποδεκτών του ανωτέρω από 4-7-13 εγγράφου της Πρυτανείας που θα αναλάβει το έργο της σύνταξης του Οργανισμού, και η οποία φαίνεται να ορίστηκε από την Πρυτανεία και μόνο, έχει σύνθεση που δεν είναι αντιπροσωπευτική και αναλογική. Πιο αναλυτικά:

Ως προς την **πρώτη** διαπίστωση: η παράκαμψη της Συγκλήτου σ' αυτό το στάδιο της διαδικασίας υποδηλώνει μια στενή ερμηνεία του ισχύοντος νομικού πλαισίου και συγκεκριμένα του άρθρου 5 παρ.

² Είναι γνωστή η εκτεταμένη αμφισβήτηση της συμβατότητας βασικών διατάξεων του Ν.4009/11 με το Σύνταγμα (βλ. την πληθώρα των σχετικών προσφυγών στο ΣτΕ, πανεπιστημίων, φορέων διδασκόντων και μεμονωμένων μελών της πανεπιστημιακής κοινότητας), καθώς επίσης και η συστηματική και εκβιαστική προσπάθεια της κυβέρνησης και των συμμάχων της να παρακάμψει τα προσκόμματα που θέτει το Σύνταγμα στην ιδιωτικοποίηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης και την υποταγή των πανεπιστημίων σε επιχειρηματικά συμφέροντα, με Πράξεις Νομοθετικού Περιεχομένου, ή εισάγοντας νέες διατάξεις μέσα σε άσχετα νομοσχέδια με την μορφή του κατεπείγοντος κλπ. Αυτά από μόνα τους υπονομεύουν την εξέλιξη των επιστημών, την ακαδημαϊκή ελευθερία και τη δημοκρατία.

1 του Ν.4009/11, όπου προβλέπεται ότι ο Οργανισμός του κάθε ΑΕΙ εκδίδεται με ΠΔ των υπουργών Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Παιδείας, "... ύστερα από πρόταση του πρύτανη, η οποία διατυπώνεται μετά από γνώμη της συγκλήτου και εγκρίνεται από το Συμβούλιο". Ανεξάρτητα όμως από το γεγονός ότι το δικαίωμα της πρωτοβουλίας απονέμεται στον Πρύτανη, αλλά και επειδή ακριβώς αυτό του ανήκει, τίποτε δεν τον εμποδίζει να υιοθετήσει διαδικασίες που θα εμπλουτίζουν το **ελάχιστο** των σχετικών νομικών προβλέψεων με μεθοδολογία επιλογής του. Όμως, ο παραγκωνισμός της Συγκλήτου στο εναρκτήριο, και άρα κρίσιμο, αυτό στάδιο είναι μια επιλογή που μάλλον δεν ενισχύει τα δημοκρατικά προτάγματα, τα αυτοδιοικητικά κεκτημένα και τις συμμετοχικές διαδικασίες. Με άλλα λόγια, αμφισβητούμενο δεν είναι το δικαίωμα της πρωτοβουλίας από την πλευρά της Πρυτανείας, αλλά ο τρόπος που το χρησιμοποίησε στη συγκεκριμένη περίπτωση, ακολουθώντας μάλιστα μια διαδικασία που ποτέ ως τώρα δεν είχε καν προταθεί, ακόμα και για πολύ λιγότερο σοβαρά ζητήματα.

Όσον αφορά τη **δεύτερη** διαπίστωση: θα μπορούσε να αντιταχθεί σε αυτήν το εύλογο επιχείρημα ότι η «κολοβή» σύγκλητος του νέου νόμου δεν διαθέτει πλέον την αντιπροσωπευτικότητα της παλαιάς συγκλήτου και άρα η ομάδα εργασίας που θα αναλάβει το έργο κατάρτισης του σχεδίου του Οργανισμού το οποίο θα υποβληθεί στη Σύγκλητο, θα πρέπει να συγκροτηθεί με μια άλλη λογική, ώστε σε αυτήν να εκπροσωπούνται όλες οι κατηγορίες της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και τα 9 από τα 16 Ακαδημαϊκά Τμήματα που δεν αντιπροσωπεύονται σήμερα στη Σύγκλητο. Καμία αντίρρηση, αλλά εν τοιαύτη περιπτώσει, γιατί δεν ενημερώθηκε καν η Σύγκλητος για το ζήτημα, ή ακόμα καλύτερα, γιατί δεν τέθηκε το ζήτημα εκεί ώστε να συζητηθούν διεξοδικά τα **κριτήρια** βάσει των οποίων θα διαμορφωνόταν η σύνθεση αυτής της πολύ εύλογα ευρύτερης ομάδας εργασίας, και θα εξασφαλιζόταν η αντιπροσωπευτικότητά της; Διότι, η σύνθεση της ομάδας αυτής δεν φαίνεται να επιχειρεί να λύσει το πρόβλημα της ανεπαρκούς αντιπροσωπευτικότητας στην Σύγκλητο, ενώ παραμένει δύσκολο να εντοπιστούν τα κριτήρια βάσει των οποίων συγκροτήθηκε η ομάδα αυτή.

Πράγματι, η παρούσα σύνθεση της ομάδας εργασίας (25 μέλη συμπεριλαμβανομένου του Πρύτανη) η οποία θα προετοιμάσει τον Οργανισμό, αποτυπώνεται ως εξής:

- (1) Από τα 18 μέλη που είναι μέλη ΔΕΠ, **9** προέρχονται από τη ΣΘΕΤΕ (50%), από **3** έχει η Ιατρική και η Φιλοσοφική Σχολή (από 16,6%), **2** προέρχονται από τη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών (11%) και **1** από τη Σχολή Επιστημών Αγωγής (5,2%).
- (2) Από τους Κοσμήτορες των 5 Σχολών του ΠΚ στην ομάδα εργασίας συμμετέχει μόνο ένας.
- (3) Συνολικά **4** Ακαδημαϊκά Τμήματα του ΠΚ **δεν** εκπροσωπούνται καθόλου, ενώ 4 άλλα Τμήματα εκπροσωπούνται με δύο, ή ακόμη και τρία μέλη ΔΕΠ.
- (4) Αν και η επιστολή της Πρυτανείας αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο να κληθούν κατά περίπτωση κι άλλες κατηγορίες προσωπικού, από την παρούσα σύνθεση απουσιάζουν πλήρως τα ΕΤΕΠ και ΕΕΔΙΠ, η καθ' ύλην αρμόδια Διεύθυνση Διοικητικού υποεκπροσωπείται συγκριτικά με τη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης, ενώ η Γενική Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών δεν εκπροσωπείται καθόλου.
- (5) Από την Επιτροπή Ερευνών, πέραν του Προέδρου της, υπάρχει μόνο από τα 18 μέλη της.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι η σύνθεση της ομάδας εργασίας για τη σύνταξη του Οργανισμού του ΠΚ είναι ανισοβαρής και ανισότιμη, ενώ αντιβαίνει στις βασικές αρχές της αναλογικής αντιπροσώπευσης που θα πρέπει να διέπουν δημοκρατικούς και αυτοδιοικούμενους θεσμούς όπως το πανεπιστήμιο.

Πέραν αυτών, **η Πρυτανεία δεν έχει ακόμη γνωστοποιήσει στην Πανεπιστημιακή Κοινότητα έναν οδικό χάρτη που θα περιγράφει τόσο το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, όσο και τη μεθοδολογία της διαβούλευσης που θα ακολουθηθεί για την τελική διαμόρφωση του σχεδίου του Οργανισμού.** Το γεγονός ότι προχωρά χωρίς να έχει θέσει το θέμα ενώπιον της Συγκλήτου και με μια σύνθεση της

ομάδας εργασίας που έχει τις προφανείς ατέλειες και ανισομέρειες που ήδη αναφέρθηκαν, είναι λογικό να προξενεί ανησυχία στους υπογράφοντες και υπογράφουσες το παρόν κείμενο προβληματισμού, ενδεχομένως δε και σε πολλά άλλα μέλη της κοινότητας.

Δεδομένου του ασφυκτικού πλαισίου που διαμορφώνεται μετά τον Ν.4009/11, είναι πρόκληση σημαντικού μεγέθους για τη μελλοντική φυσιογνωμία του ΠΚ η κατάρτιση ενός Οργανισμού που θα αποβλέπει στο να περισώσει ό,τι μπορεί να περισωθεί από το δημόσιο χαρακτήρα του θεσμού του πανεπιστημίου όπως διαμορφώθηκε σταδιακά στη μακρόχρονη ιστορία του. Διότι πρόκειται για μια διαδικασία που θα μας φέρει αντιμέτωπους για μια ακόμη φορά με τη βαθύτερη λογική του νέου νομικού πλαισίου που στοχεύει σε ένα «επιχειρηματικό» πανεπιστήμιο εναρμονισμένο με τις επιταγές της ελεύθερης αγοράς. Ταυτόχρονα, θα είναι και μια πολιτική δοκιμασία των πραγματικών ορίων του λεγόμενου μεταρρυθμιστικού προγράμματος που ήθελε να βλέπει στο Ν.4009/11 όχι μόνο τη ρύθμιση «υπαρκτών προβλημάτων», αλλά και κάμποσες «αρετές». Η στιγμή αυτή έφτασε. Αλλά στην πρώτη σκηνή εμφανίστηκε η λογική του κλειστού «επιτελείου» και όχι εκείνη των ανοικτών δημοκρατικών και αντιπροσωπευτικών διαδικασιών.

Ελπίζουμε ότι η ευαισθησία για αυτές τις διαδικασίες παραμένει η πιο βαθιά και σταθερή συνθήκη λειτουργίας της πανεπιστημιακής μας κοινότητας, που θα επικρατήσει και σε αυτή την περίπτωση.